

УДК 821.161.2-32.09Фра

Іванна Кривошій

ORCID 0009-0007-7782-1877

СЕМАНТИЧНІ ЗМІНИ В АНТРОПОНІМАХ У МАЛІЙ ПРОЗІ ІВАНА ФРАНКА НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ-НОВЕЛИ «СОЙЧИНЕ КРИЛО»

У статті антропоніми повісті-новели «Сойчине крило» розглядаються як можливість потенційного виходу до філософських площин тексту, де нове семантичне навантаження, якого набувають оніми, зсуває позірну простоту прочитання. Постаті головних героїв досліджуються з боку своїх символічних значень (сойка – приналежна світу природи, лісу, неприборканому життю); розкриваються як образи, пов'язані з біблійним першоджерелом (апеляція до легенди про Хому невірною через ім'я головного героя). Проводиться аналіз конфлікту почуттів персонажів з позиції реципієнта, розкриваються додаткові змістові зв'язки в тексті на рівні комунікативного дискурсу. Актуальність такого дослідження полягає у збільшенні наукового інтересу до практики міждисциплінарного опрацювання літературних матеріалів, спроб різнобічного дослідження класичних текстів. Об'єктом аналізу є комунікативні ситуації та ситуації номінації в тексті повісті-новели І. Франка «Сойчине крило».

***Ключові слова:** семантика імені, антропонім, онім, образ-символ, рецепція, номінація, комунікативна ситуація, сойка, символ птаха, «Сойчине крило», Іван Франко.*

DOI 10.34079/2226-3055-2024-17-30-17-25

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Особлива означеність антропонімів прослідковується в окремих творах Івана Франка, таких як «Малий Мирон», «На дні», «Послідній крейцар», «Сойчине крило», проте досліджень на тему семантики імен окремо взятих персонажів не так багато. Літературознавцями повсякчас відмічається надзвичайний рівень деталізації творів, тож такий виразний маркер, як ім'я головного героя, вартий особливої уваги. У розглянутій повісті-новелі ми виявили певний ланцюжок змін онімів, який метафорично втілює моральні перетворення героїв, поєднує змістовий та символічний плани тексту (біблійну та психологічну тематику, символіку лісу та комунікативну ситуацію, психологію стосунків і тематику соціального розшарування тощо). Проведене дослідження дозволяє висунути альтернативний погляд на розроблені літературознавцями проблеми прози І. Франка (образна система, система взаємодії персонажів, філософський та психологічний виміри прози). Дослідження може стати основою для подальшої розробки теми семантичних змін в антропонімах у творах І. Франка.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі заявлені аспекти розглядалися франкознавцями (Гриценко, 2017; Легкий та Нахлік (ред.), 2021). Зокрема, В. Гриценко досліджував психологічний та інтертекстуальний виміри «Сойчиного крила», проводячи паралелі із розвитком сюжетних ліній у поетичних і великих прозових творах І. Франка. М. Легкий аналізував філософську, психологічну та символічну площини повісті-новели, розглядаючи головних героїв як інтерпретацію певних типів (*femme fatale* та відлюдник).

Актуальність дослідження у збільшенні наукового інтересу до практики міждисциплінарного опрацювання літературних матеріалів, спроб різнобічного

дослідження класичних текстів, зокрема через дослідження семантики імені та семантичних змін і зсувів в антропонімах твору Івана Франка.

Метою дослідження є формулювання одного з альтернативних поглядів на проблеми буття персонажів у повісті-новелі І. Франка «Сойчине крило» через аналіз семантичних змін імен у межах одного художнього тексту.

Завдання дослідження: дослідити семантику імен головних героїв твору; проаналізувати усі наявні варіанти цих імен та їх семантичні нюанси.

Виклад основного матеріалу. Проза Івана Франка як взірць класичної української літератури є надзвичайно насиченою змістовно, із розгалуженою системою інтертекстуальних кодів, що залучають освіченого читача до активної взаємодії з текстом, стимулюють глибше проникнення в текст, пошук та відкриття нових смислових рівнів.

Франкознавець М. Легкий наголошує: «Сойчине крило»... – філософсько-символічний твір... Образами-символами у творі є й самі Массіно й Маня (їхні імена також символічні)» (Легкий та Нахлік (ред.), 2021, с. 470), тож «перейменування» головних героїв мають бути детально розглянуті. «Метаморфози» антропонімів, на наш погляд, відбуваються під впливом таких обставин: імена виступають маркерами, що відображають психологічний стан героя та його ставлення до інших персонажів, демонструють специфіку взаємодії героїв (наприклад, з ряду номінацій, з якими Массіно асоціює Сойку, читач може реконструювати хронологію та динаміку розвитку стосунків пари, зрозуміти, на якому з етапів відбувається злам, що змушує Маню покинути рідний ліс та вирушити на пошуки власної долі, а Массіно – замкнутися в собі); імена увиразнюють зв'язок подій у тексті з особливостями соціального устрою в тогочасній Україні; завдяки зміні антропонімів відбувається розширення та поглиблення асоціативного ряду, активне залучення інтертекстуальних джерел, актуалізація біблійної тематики (І. Франко активно досліджував Святе Письмо, згадаймо хоча б його студію «Біблійне оповідання про Сотворення Сьвіта в сьвітлі Науки»).

Пропонуємо розглянути ланцюжок трансформацій імен, що, на нашу думку, доволі точно відображає смислові зміни в ономастичній номінації головного героя.

Відлюдько (підзаголовок «Із записок відлюдька» (Франко, 1957) – Хома – Томассо – Томассіно – Массіно («Тямиш, як з руського Хоми перехрестила тебе на італійського Томассо, а сього здрібнила на Томассіно, а сього вкоротила на Массіно?») (Франко, 1957) – Массіно (в останніх своїх репліках Марія саме так звертається до нього).

Соціально детерміноване вживання (Белей, 1990) відображає ланцюжок імені Томассо – Томассіно – Массіно. У народнорозмовній мові Галичини ХІХ ст. – початку ХХ ст. дослідники виявляють поділ антропонімів на «сільські» та «міщанські», «хлопські» та «панські» (Белей, 1990; 2002; Худаш, 1977). Тому в тексті прочитуємо про «руського Хому», «хлопське» ім'я, яке Марія возвеличує до імені «панського», давнього та сакрального походження, пов'язаного з біблійним текстом та давньою культурою. Можна сприйняти цей мотив возвеличення як певну тенденцію до обоження дівчиною Хоми. Засліплена своєю закоханістю, Марія в своїй уяві перетворює блідого чоловіка, що тільки-но залишив тюрму, на витонченого інтелектуала, холодного естета, недосяжного апостола, яким Хома позиціонуватиме себе декілька років потому на сторінках щоденника. Дівчина пише: «Тямиш, яким пророком і апостолом я пізнала тебе? Як ти не говорив, а благовістив, не кланявся, а снисходив? І се дразнило мене» (Франко, 1957). Можливо говорити про те, що образ відлюдька був народжений Манею і з легкістю присвоєний Хомою.

Перед реципієнтом постає своєрідна ієрархія, поляризація героїв у парі, що також бере свій початок у сприйнятті Мані. Вона – дика Сойка (самономінація), а він – «античний пан та естет» Томассо, іронічно «знижений» до Массіно. Так, імена свідчать

про несумісність двох світів – дикого і неприборканого, буремного світу Сойки та рукотворного, конструктивного й охайного світу Массіно.

Розгляньмо етимологію імені Томасо (ital. Tommaso), грецького походження та з виразним італійським впливом.

«From root name Thomas. Derived from the Aramaic tē'ōma (a twin). The name is borne in the Bible by an apostle who doubted the resurrection of Christ... Var: Thomass, Tomas» (Norman, 2003).

Два імені з ряду прямо співвідносяться: Томасіно (Томас) та Хома – відповідники біблійного ймення різними мовами, різного оголосу (пор. також рос. Фома та фразеол. Хома невірний (невірний) (Ужченко В. та Ужченко Д., 1998).

За легендою, почувши про воскресіння Христа, апостол Хома не повірив у диво. Він забажав пересвідчитися в цьому, промацавши стигми на руках Христа. Є вірогідність, що ім'я Хома, дане від народження головному герою, просте «хлопське» ім'я, відображає глибоко заховане ество, про цілісність та непорушність якого так переймається чоловік. Як і апостол-скептик, Хома І. Франка готовий умерти за свою правду (і затверджує це на сторінках щоденника), попри те, що ставить її під сумнів. Довгий час він упевнений у своїй стійкості, у загартованості духу. Він вивищує себе стосовно коханої, всього жіноцтва, що характеризує його як людину, котра зверхньо ставиться до оточення, схильна позиціонувати себе більш розвиненою, розумною, такою, що має право вирішувати долю інших. Утім, це може бути наслідком травматизації любов'ю: типова поведінка розчарованого закоханого, готового вилити своє презирство на весь жіночий рід через свій розпучливий досвід, – такої позиції тримається В. Гриценко (Гриценко, 2017). З іншого боку, головний персонаж так само, як апостол Хома, залишається «рабом» людського ества, людської психології, що в апостола виразилося через сумнів, а в Массіно – через його вразливість перед чарами Марії. Взаємодія двох характерів (Мані й Массіно) є надзвичайно складною й діалогічною. Висновки, які можемо зробити, дуже різняться залежно від призми, застосованої для аналізу: чи з позиції Хоми розглядатиметься ситуація, чи з позиції Марії (виходячи з тексту, обидва персонажі відчувають себе жертвами, обидва шукають винуватого в партнері, не зважаючи на власні хиби). Фактором, що об'єднує висновки, на нашу думку, стане визнання хворобливості зображеного почуття, через яке герої завдають біль одне одному й того, що герої щасливими удвох, певне, не стануть ніколи. Тобто конфлікт двох особистостей не є вичерпним – вимальовується неперехідне та повсякчасне протиборство жіночого та чоловічого начал, характерне для франківського світоустрою.

Ім'я Томасіно є ніби проміжною ланкою, «перетіканням» однієї символічної ономастичної номінації в іншу, ніби увиразненням процесу зміщення змісту до більш значущого, остаточного варіанта. Згідно з деякими джерелами (Ancestry, 2022), це ім'я – демінутив, зменшено-пестлива форма («pet name») від Томасо, похідне від «кореневого», поширеного в Європі імені Томас.

Останній варіант імені, який закріплюється за героєм до кінця тексту – Массіно (італ. Massimo) – італійське ім'я з грецьким корінням. Загальноприйняте україномовне звучання – Максим.

«... name derives from the Latin “maximus,” meaning “illustrious, mighty, glorious, famous, powerful, important, significant, remarkable, of great value,” which in turn derives from the Latin “magnus,” meaning “large, big, great, the important one”» (Name-doctor, n.d(b)).

Тож, головна героїня «перетворила» близнюка-невірчого (Томасо зі значенням «близнюк») на величного, владного, сильного Массіно. Знову ж, з позиції Сойчиної психології, це підкреслює мотиви обоження, возвеличення коханого. Саме Массіно, якого вона так намагається змінити й від якого тікає, не дочекавшись певних учинків,

займає все її серце, «править» ним. Отже, картина відносин дуже напружена, драматична, багатопланова: персонажі вступили у співзалежні стосунки, де кожен момент близькості настільки ж болісний, як і момент розлуки. Любов дівчини до «створеного» образу Массіно скидається на любов-культ: вона – як вірянин-язичник, безмежно відданий своєму божеству, ладний на будь-які жертви задля нього, попри бажання кращого, сильнішого ідола. У цьому контексті можна розглядати вбивство та з'їдання сойки як певний ритуал, а засушене крило – як певний оберіг чи ритуальну жертву, яку Маня підносить своєму божеству, аби розчулити, розпалити таємний чар любові в ньому знову.

Відлюдник – так апелює до себе Хома, підписавши щоденник. Онім «відлюдник» стає відгомонам, вираженням у категорії номінації складного внутрішнього життя персонажа. Прослідковується відчуття замкненості в самому собі, занурення у надмірну саморефлексію, що обертається на гостре відчуття відстороненості від життя. Хома намагається запевнити себе в «нормальності» такого стану, пояснюючи його як результат витворення власної «фортеці духу», вхід у «ясний стан душі». «Жити для себе самого, з самим собою, в самому собі!» (Франко, 1957) – ці слова він бере за життєве кредо, насолоджуючись своїм егоїзмом. Згодом, у секунди розпачу й туги, Хома зізнається, що внутрішня хворобливість стала приводом для «розірвання» із суспільством; виявляється, що відчуженість, маскована за духовним вишколом та піднесенням, є тяжкою та болісною, рукотвірною, неприродною (Легкий та Нахлік (ред.), 2021). Можна казати про відчуженість Хоми й від самого себе: він намагається забути, опорочити образ Мані в пам'яті, проте залишається так же віддано закоханим у неї, не бачить її істинної сутності. Відлюдник «кидається» на жіноцтво, ладен заборонити жінкам займатися громадськими справами через «зацікавленість лише в жениху потрібного сорту» (Франко, 1957), проте сам довгих три роки, як скалічений, не може приступити до своїх громадських справ (бурхливих у минулому, адже, скоріш за все, через свою громадську позицію Хома був ув'язнений). Такою мірою травмувала його любов. Отже, як людина, Хома таїть у собі безліч протиріч, що їх йому самому опанувати не під силу.

Розгляньмо «метаморфози» імені жіночого образу повісті-новели «Сойчине крило» І. Франка.

Сойка («підпис: «Твоя Сойка» (Франко, 1957)) – Манюся (спершу так пише сама Марія, нагадуючи діалог Хомі («Манюсю, а се що таке? Ти забила нашу сойку?» (Франко, 1957)), далі Хома сам пригадує їхні діалоги («Манюсю, – говорю я, – ти дуже весела сьогодні» (Франко, 1957)) – Маня («... коли сказати вам по правді, панно Маню...» (Франко, 1957)) – Марія (так до неї звертається розчулений уже Массіно: «А ти то, багата, мудра, догадлива Маріє, великого щастя доскочила?» (Франко, 1957)) – Маня (се вже крик розпачу Массіно: «Маню, Маню, чи можеш ти дарувати мені непростимий гріх тої хвили?» (Франко, 1957)) – Манюся (звертається до Мані Генрись: «Генрись зачервонівся, та зараз же сказав: – Бачиш, Манюсю, він у Австрії чимось скомпрометований...» (Франко, 1957), а також Володя: «Манюсю, я підлий, я негідний! Я програв тебе в карти» (Франко, 1957)) – панна Маня (так мовить до неї Зигмундт «Панно Маню, одягайтеся в що маєте найкраще. А не забудьте чисту білизну!» (Франко, 1957)) – Марія Карлівна (так звертається до Мані Светлов) – Сойка (підпис «Твоя Сойка» (Франко, 1957) наприкінці листа) – наприкінці твору зринає такий онім з уст Массіно: «Голубочко моя!» (Франко, 1957).

«Пташине ймення» можна розглядати через символіку сойки – уособлення хижої, хитрої, неприборкано-дикої природи цього птаха; цікаві також свідчення орнітологів про моногамність сойки, яка обирає одного партнера та є доволі сильно прив'язаною до нього (хоча більшість часу сойки проводять поодинокі, полюючи) (Animal Diversity Web, n.d.). Можливе трактування такої номінації через визнання глибокого зв'язку Марії

із природним життям, «живим життям»: бурхливість, неконтрольованість, хижість, небезпечність, непередбачуваність, гаряче, незрозуміле серце – усе це може вважатися «природними» рисами Марії (у символічному сенсі Марія як сама природа та в сенсі «вроджені риси»).

Трагування «природності» може відбуватися й через порівняння Марії саме з сойкою-хижаком, птахою, яка «вибиває» жертву та кидає її, знекровлену, аби вполювати наступну. Як хижа птаха, Марія заволодила розумом і серцем Хоми та, не задовольнившись, вона вирушила на пошуки інших стосунків. З точки зору психології, така поведінка також є пояснюваною – це певний комплекс жертви, або ж «енергетичного вампіризму», який змушує людину вступати у свідомо болісні для обох партнерів стосунки. Як бачимо з тексту, утрачав голову поруч із Манею не один чоловік, а всі, кого вона зустрічала (згадаймо виголоси Зигмунта, Володі, повні болю та туги) – характерна реакція на зіткнення із *femme fatale*. У стосунках, судячи з тексту, Маня була жертвою та насолоджувалася таким станом. Цю насолоду можна порівняти зі смиренням, що носить важкі вериги й задовольняється своїм висвяченням. Були жертвами й чоловіки, що палко бажали її (тільки Хома кохав її: «Я вкладав усе своє життя, всю свою душу в кожний свій погляд, у кожне своє слово до тебе» (Франко, 1957)), упивалися цим почуттям, але й гинули від Маріїної недоступності, незрозумілості, відчуженості.

Своєрідного та гострого відтінку в аналіз тексту вносить В. Гриценко: «За законами лісу Марія вбиває не тільки глухаря (натяк письменника на оглухлого й осліплого від любові героя оповідання), а й сойку (вина останньої в тому, що пташка побачила в цій жінці більшого від себе хижака, а тому постійно піднімала тривогу)» (Гриценко, 2017). Наша рецепція та інтерпретація тексту перегукується із висновками критика – образ сойки, додатково акцентований у тексті, прямо співвідноситься із головною героїнею, проте, на нашу думку, вбивство глухаря є, скоріш, нагнітанням емоційного тла, а не прямою вказівкою на долю Массіно.

Ім'я Марія – єврейського походження, має грецьке коріння, є розповсюдженим, звичним та простим, проте має біблійні витоки й глибоке змістове навантаження. Якщо розглядати в суспільному контексті, то «Марія» є більш витонченим, «панським» ім'ям, що протиставляється короткому, не то зменшено-пестливому, не то пейоративу «Маня», «хлопському» імені (Белей, 1990; 2002).

За словником-довідником «Власні імена людей», ім'я Марія походить від більш давнього імені Маріамна: «Маріамна д.-євр.*; ім'я Maryām; можливо, від māgā – чинити опір, відмовлятися, заперечувати або від mārag – бути гірким чи від m-r-y-m – кохана, бажана» (Скрипник, Дзятківська та Русанівський (ред.), 2005). «Маріамна» також пов'язане із ім'ям Міріам, що згадується в Старому Заповіті та було поширеним серед юдеїв.

«Maryâm / Miryâm > MIRIAM ... derives from the Ancient Greek “Mariâm (Μαριάμ) and Mariā (Μαριά)” found in the New Testament, meaning “bitterness, beloved, wished for a child.” Both New Testament names were forms of the Hebrew name “Maryâm / Miryâm.” The name is widely used for its associations with the Virgin Mary, mother of Jesus Christ, and Saint Mary Magdalene, who was called an apostle to the apostles. The name may derive from an Egyptian word “Myr” (beloved) or “mr” (love)» (Name-doctor, n.d(a)).

Епітети «гірка», «бажана» та «бунтівна» чітко, на нашу думку, змальовують Франкову Марію. Проте в основному дівчина постає «спрощеною» Манею в тексті. Хома звертається до героїні «Марія», коли його розбурхане почуття шукає виходу, рве йому груди та виплескується у вигляді пекучого до болю монологу: «...догадлива Маріє, великого щастя доскочила? Адже скроплюєш сльозами отсі картки! Стаєш мені як жива перед очима в тій остатній хвилі нашого бачення» (Франко, 1957). Офіційно – «Маріє Карловно» (Франко, 1957) – звертається до героїні Светлов, проте це є скоріше проявом

офіціозу, покликаним спантеличити та вселити страх у дівчину. Утім, звертання Светлова увиразнює сутність персонажки, дозволяє «нагадати» читачеві, що це комплексний образ, активізує асоціації з Марією біблійною.

Переконані: найвиразніше звучить перегук образу Мані з образом Марії Магдалени, згідно з католицькою традицією (розповсюдженою на Заході України), образом блудниці, що покалася у своїх гріхах. За євангельськими ж свідченнями, Марія Магдалина була зцілена Ісусом Христом від одержимості сімома бісами. Можна сказати, що Маня проходить свій гріховний шлях та повертається до Хоми на певне покаяння, аби той відпустив їй гріхи. Це є спрощеною, заснованою на символічній канві тексту, візією. Може, Маня й справді переродилася за ці роки, а може, як сойка, повертається до своєї жертви лише для того, щоб «вицідити» останні краплі (так песимістично налаштований, зокрема, Віктор Гриценко (Гриценко, 2017)).

Продовжуючи аналіз «Сойчиного крила» з комунікативно-соціальної позиції (Белей, 1990; 2002; Худаш, 1977), бачимо, що чоловіки завше ставляться до Марії зверхньо, як до нижчої від себе за соціальним статусом (і в стосунках вони уявляють її лише як «підлеглу»). Маня – звертання не до панночки, не до молодої інтелігентної жінки; не офіційне, а навпаки, знижено-дружнє, навіть «хлопське» (Белей, 1990) звертання. Це повсякденний онім, дещо грайливий: з дівчиною обходяться як з аксесуаром, зручною іграшкою, маріонеткою (згадаймо патерн поведінки Зигмунта). Звертання ж «панно Маню» з уст Зигмунта – певний оксюморон, він убачає в дівчині зручний інструмент, корисний під час проведення махінацій.

З психологічної точки зору ми можемо спостерігати своєрідну закономірність: чоловіки, які намагаються виправдатися (Генрись, Володя) та/або які вважають дівчину підвладною собі, скореною, завойованою, називають героїню Манюсею. Упевнено себе почуває і Хома, але жінці це не до вподоби: вона бажає аби партнер відчував її невловимість, непостійність, не був безтурботно налаштований. Так виявляє себе проблематика співвідношення чоловічого та жіночого у творі Івана Франка.

Також за змінами в онімах можна виявити ставлення до героїні як до дитини (співзвучність Манюся – маненька – маленька – манюня), дещо нерозумної дитини, яку можна використовувати (як це робили Генрись та Зигмунт) у своїх корисливих цілях; тобто в уявленні чоловіків вона юна, зручна для маніпуляцій. Загалом уявлення про партнерку як про молодшу, слабшу та відповідне до неї ставлення є розповсюдженою в патріархальному суспільстві побудовою відносин. У творі «Сойчине крило» таке ставлення особливо акцентоване та зумовлює, зокрема, й протест головної героїні, через який вона три роки потерпає: «... такий сон з усіма його страховищами я переживаю отсе вже три роки. ... в них кожда година здібна вбити живу душу», «Я давно отупіла на всі страховища свого життя. ... відівчилася плакати, відівчилася жалувати, відівчилася боятися чого-будь» (Франко, 1957).

Окремо розгляньмо еволюцію онімів, озвучених Массіно:

«Женцино, демоне!» (Франко, 1957) – «Женцино, комедіантко!» (Франко, 1957) – Манюся – панна Маня – Марія – «Голубочко моя!» (Франко, 1957)

Бачимо виразний шлях від бунту, агресії, розпачу до іронії, спроби насміху, до серйозного благання і до символічного «відпущення гріхів», прощення.

Перша фраза – крик наболілого серця. Массіно звертається до жінки, яка змучила його та змусила його заточити свій дух на три роки. Друге звертання вже менш пафосне, відчувається ніби благання припинити знущання; імовірно, «витівку» (тобто написання листа) Сойки Массіно сприйняв як насміх над власними почуттями, він думає, що для неї це все – лише комедія. Такому враженню сприяють і рядки листа, у якому Сойка запевняє, що вона як «умілий режисер» усе спланувала, концентруючи довкола себе «дію», та спрямовувала на себе увагу, притягуючи, магнетизуючи Массіно (Франко, 1957).

Ім'я Манюся – асоціюється з легких подихом спогадів. Власне, це звертання постає як ретроспектива на протизагу першим двом – гірким та сповненим болем.

Панно Маню та Маріє – так звертається до героїні Хома, намагаючись іронізувати, зменшити згубний вплив листа на свою душу. Іронія тут виступає як захисний механізм: чоловік майже прийняв власний біль, майже примирився з ним, проте ще не готовий цього визнати.

Кульмінацією є вигук «Голубочко моя!» (Франко, 1957), який зривається з вуст Массіно після прочитання останнього рядка в листі. У цій сцені змальований момент катарсису: прийняття болем, імовірно прощення за всі три роки страждань, духовне переродження. В очах Хоми хижа птаха перетворюється на символ кохання, вірності, безмежної турботи (Ужченко В. та Ужченко Д., 1998). За народними повір'ями, дикі голуби не можуть жити без пари: вони не переживають розриву із своєю парою. Через перевтілення антропонімічного ряду трансформується сюжет Марії Магдалини як блудниці, що їй було відпущено її гріхи: Маня, що три роки побивалася на шляху, повертається до Массіно, який пробачив їй гріхи, побачив у ній ідеал вірності та любові. Та, певно, це хвороблива омана екзальтованого, зраненого серця, а не та правда, в яку можливо повірити. Хоча на це автор не вказує прямо, завдяки відкритій кінцівці реципієнт може домислити майже будь-який план подальшого розвитку долі персонажів твору «Сойчине крило» Івана Франка.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, послідовні семантичні зміни в іменах головних героїв відображають зміни в міжособистісних стосунках, психологічні та екзистенційні зміни в самих персонажах повісті-новели Івана Франка «Сойчине крило». Відслідковування послідовних змін у семантичній структурі антропонімів допомагає поглибити розуміння інтертекстуальних та асоціативних зв'язків тексту, зрозуміти особливості соціального світоустрою твору та співвіднести його з історичною дійсністю. Подальша розвідка теми семантичних змін в онімах у творах Івана Франка може відбуватися завдяки розширенню переліку аналізованих текстів, базуватися на дослідженні одного з аспектів (біблійні мотиви, мотиви природи, урбаністичні впливи, тема соціального розшарування тощо); мета подальшої розвідки полягатиме, насамперед, у виявленні та описі семантичних змін, яких зазнають оніми.

Бібліографічний список

- Белей, Л. О., 1990. Про соціальне в українській антропонімії. *Українська мова і література в школі*, 10, с. 49-51.
- Белей, Л. О., 2002. *Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії*. Ужгород: УДУ.
- Гриценко, В. В., 2017. Мов паралітик той на роздорозжжж... : стаття. *Українська літературна газета*. 2 черв. вип. 11 (199). Доступно: <<https://litgazeta.com.ua/articles/mov-paralitik-toj-na-rozdorozhzhzhu-2/>> (Дата звернення 02.01.2024)
- Легкий, М. З. та Нахлік, Є. К. (ред.), 2021. *Проза Івана Франка: поетика, естетика, реценція в критиці*. Львів : Франкознавча серія, вип. 17. Доступно: <https://shron1.chtyvo.org.ua/Lehkyi_Mykola/Proza_Ivana_Franka_poetyka_estetyka_r_etseptsiia_v_krytytsi.pdf?> (Дата звернення 12.01.2024)
- Скрипник, Л. Г., Дзятківська Н. П. та Русанівський В. М. (ред.), 2005. *Власні імена людей, словник-довідник*. Київ : Наукова думка.
- Ужченко, В. Д. та Ужченко Д. В., 1998. *Фразеологічний словник української мови*. Київ : Освіта. Доступно: <https://schoolplusnet.com/up_portfolio/2016-3-2-21-42-22_file_20.pdf> (Дата звернення 09.12.2023).
- Франко, Іван, 1957. *Твори в 20 тт. Сойчине крило*. Том V. Нью-Йорк. Доступно: <<https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%80%D>

0%B8_(%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE,_1956%E2%80%93931962)/5/%D0%A1%D0%BE%D0%B9%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B5_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE>_(Дата звернення 13.01.2024).

Худаш, М. Л., 1977. *З історії української антропонімії*. Київ: Наукова думка.

Animal Diversity Web, n.d. *Garrulus glandarius*. Eurasian jay [online] Available at: <https://animaldiversity.org/accounts/Garrulus_glandarius/> (Дата звернення 23.12.2023).

Name-doctor, n.d(a). Name Maria [online] Available at: <<https://www.name-doctor.com/meaning/maria-1>> (Дата звернення 28.12.2023).

Name-doctor, n.d(b). Name Massimo [online] Available at: <<https://www.name-doctor.com/meaning/massimo>> (Дата звернення 10.01.2024).

Norman, T., 2003. *World of Baby Names. A Rich and Diverse Collection of Names from Around the Globe*. Publisher : Penguin Publishing Group; Updated

Ancestry, 2022. *Tomassino : Name origin. Dictionary of American Family Names 2nd edition*, [online] Available at: <<https://www.ancestry.com/name-origin?surname=tomasino>> (Дата звернення 20.12.2023).

References

Ancestry, 2022. *Tomassino : Name origin. Dictionary of American Family Names 2nd edition*, [online] Available at: <<https://www.ancestry.com/name-origin?surname=tomasino>> (Дата звернення 20.12.2023).

Animal Diversity Web, n.d. *Garrulus glandarius*. Eurasian jay [online] Available at: <https://animaldiversity.org/accounts/Garrulus_glandarius/> (Дата звернення 23.12.2023).

Belei, L., 1990. Pro sotsialne v ukrainskii antroponimii. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*. [About social aspect of Ukrainian anthroponomy]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*, 10, p. 49-51. (in Ukrainian)

Belei, L., 2002. *Nova ukrainska literaturno-khudozhnia antroponimia: problem teorii ta istorii*. [New Ukrainian literary and artistic anthroponymy: problems of theory and history]. Uzhorod: UDU. (in Ukrainian)

Franko I., 1957. *Tvory v 20 tt. Soichyne krylo. Tom V*. [Works in 20 vol. The Jay's Wing. Volume V]. New York. Available at: <[https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8_\(%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE,_1956%E2%80%93931962\)/5/%D0%A1%D0%BE%D0%B9%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B5_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE](https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8_(%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE,_1956%E2%80%93931962)/5/%D0%A1%D0%BE%D0%B9%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B5_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE)> (Accessed 13.01.2024)

Hrytsenko, V., 2017. Mov paralytyk toi na rozdorozhzhhu... : statia. [Like a paralytic, he is on a fork...: article.], *Ukrainska literaturna hazeta* [online], 2 June, issue №11 (199). Available at: <<https://litgazeta.com.ua/articles/mov-paralytyk-toj-na-rozdorozhzhhu-2/>> (Accessed 02.01.2024) (in Ukrainian).

Khudash M., 1977. *Z istorii ukrainskoi antroponimii*. [From the history of Ukrainian anthroponymy]. Kyiv, Naukova dumka (in Ukrainian).

Lehkyi, M. and Nakhlik, Ye. (ed.), 2021. *Proza Ivana Franka: poetyka, estetyka, retsepsiia v krytytsi*. [Prose by Ivan Franko: poetics, aesthetics and reception in criticism]. Lviv : Frankoznavcha serii, issue 17. Available at: <https://shron1.chtyvo.org.ua/Lehkyi_Mykola/Proza_Ivana_Franka_poetyka_estetyka_r_etsepsiia_v_krytytsi.pdf?> (Accessed 12.01.2024) (in Ukrainian).

Name-doctor, n.d(a). Name Maria [online] Available at: <<https://www.name-doctor.com/meaning/maria-1>> (Дата звернення 28.12.2023).

Name-doctor, n.d(b). Name Massimo [online] Available at: <<https://www.name-doctor.com/meaning/massimo>> (Дата звернення 10.01.2024).

- Norman, T., 2003. *World of Baby Names. A Rich and Diverse Collection of Names from Around the Globe*. Publisher : Penguin Publishing Group; Updated
- Skrypnyk L., Dziatkivska N. and Rusanivskyi V. (ed.), 2005. *Vlasni imena liudei, slovnyk-dovidnyk. [Proper names of people, reference dictionary]*. Kyiv : Naukova dumka. (in Ukrainian).
- Uzhchenko V. and Uzhchenko D., 1998. *Frazeologichnyi slovnyk ukrainskoi movy [Phraseological Dictionary of the Ukrainian Language]*. Kyiv : Osvita. Available at: https://schoolplusnet.com/up_portfolio/2016-3-2-21-42-22_file_20.pdf (Accessed 09.12.2023) (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 29.04.2024

Ivanna Kryvoshyi

SEMANTIC CHANGES IN ANTHROPONYMS OF SMALL PROSE BY IVAN FRANKO ON THE MATERIAL OF THE STORY «SOICHYNE KRYLO»

In the article, the anthroponyms of the short story «Soichyne Krylo» are considered as a possibility of potential access to the philosophical plane of the text, where the new semantic shade, acquired by semantic changes in onyms, shifts the apparent simplicity of the text. The main characters are being investigated from the perspective of their symbolic meanings (for example, Jay in this text means "belonging to the world of nature», «being part of the forest and indomitable life»; Jay is a metaphorized figure of the female lead, Mania), being revealed as images associated with the biblical source (appeal to the legend of the infidel Khoma (doubting Thomas) through the name of the main character). Conflict of feelings in the characters is analyzed from the perspective of the recipient, the analysis is carried out with the involvement of interpretations of modern literary critics. Additional meaningful connections at the deep level of communicative discourse are revealed in the text. One of the main topics of the study is understanding typical male and female roles in the patriarchal society of Galychyna. The overview of romantical relationships between the main heroine and her partners is conducted within the framework of communicative situations and acts of naming. The relevance of such a study can be explained by an increasing scientific interest in the interdisciplinary studies of literary materials and attempts at a versatile study of classical texts. The object of analysis is communicative and nomination situations in the text of the story "Soichyne Krylo" by Ivan Franko. The goal is to define one of the alternative views on the existential problems in a story, to understand and describe a chain of semantic changes in anthroponyms within the same fiction text.

Keywords: name semantics, anthroponym, onym, onomastics, symbol, reception, nomination, nominative function, communicative situation, jay as a symbol, bird symbol, Ivan Franko, "Soichyne Krylo", "The Jay's Wing".